

משק הבקר והחלב

יולי 1972

121

תמוז תשל"ב

יוצא לאור עלידי התאחדות מגדלי בקר בישראל, תל-אביב, רחוב ארלוזורוב 25, טלפון 243034

על הפרק

סיכומים ותחזיות בייצור חלב

השפעת מתן חופש הייצור, ולמעשה קרה ההיפך מזה, לעומת המכסה של כ-234 מיליון ליטרים, נוצרו במושבים כ-206 מיליון בלבד, ומתוך כמות זו נוצרו באי אלה מושבים כ-85 מיליון מעל למכסה. הפיגור במילוי המכסות בסקטור זה הסתכם ב-37.5 מיליון ליטרים.

מצב חמור זה לא במקרה נוצר, ובתנאים הקיימים אין כנראה סיכוי רב שיוטב. במושבים רבים הרפת היא הענף הבסיסי, ובסקטור התיישבותי זה החשבוניות האלטרנטיביים של הון מושקע, עבודה, קרקע מים וכו' אינם תופסים. במושבים אלה יצביעו המתיישבים על האלטרנטיבה ברגליהם, ע"י הליכה העירה או לעבודות חוץ.

גם במשק הקיבוצי קיימת הבעיה של נטישת הענף, ושלושת המשקים הראשונים אשר חיסלו את הרפת השנה יעידו. לטווח ארוך, חוששני, שגם המשק הקיבוצי עתיד לאבד את צביונו החקלאי, וזאת — בעקבות מיכון מכסימלי בענפים הרווחיים (פחות עובדים) וחסול ענפים חקלאיים שאינם רווחיים. בידינו רשימה ארוכה למדי של משקים אשר הרפת בהם אינה רווחית, או אף מפסידה. משקים אלה עדיין מנסים לקיימה, אך לא ברור כמה זמן עוד יחזיקו בה.

ללא שינוי יסודי ומהיר בגישתם של האחראים למדיניות החקלאית, ובראש וראשונה משרד החקלאות, יש חשש רב שמשק החלב יימצא במשבר חמור, שבעקבותיו יבוא חיסול רפתות, הן בקיבוץ והן במושב. שינוי זה צריך להתחיל בשני סעיפים עקריים:

א. **המחיר לחלב** — שיהיה בו משום עידוד ולא כפי שהוא כיום, שלאחר שכלכלני משרד החקלאות קבעו שהוצאות הייצור הן 55.6 אגורות לליטר ליצור, הואיל משרד האוצר להבטיח 53 אגורות בלבד, ומחיר זה עדיין אינו מובטח ליצור, כי לדעת האוצר אנו חייבים לשאת גם בהתייקרויות במחיר לבות, התייקרויות — שלא אנו גרמנו להן ואין בידינו למנען.

(המשך בעמ' 3)

מונחים לפנינו סיכומי ייצור ושיווק חלב לשנת 71/72 (שנסתיימה ב-31.3.72), מהם בולטים המספרים המאלפים הבאים:

המכסות שחולקו לשנה זו הסתכמו ב-431 מיליון ליטר, עם הודעה נוספת על „הלבנה" למעשה של כל כמות חלב אשר תיווצר באותה שנה. על אף הסרת מגבלת המכסות למעשה, לא רוכזו במחלבות יותר מ-421 מיליון ליטרים חלב. כלומר, ב-10 מיליון פחות מן המכסות שחולקו. נוסף לכך, אילו יצרו כל המשקים בהתאם למכסתם בלבד, היו המחלבות מקבלות את הכמות של 397 מיליון ליטר. זאת — משום שכמות החלב שיצרו המשקים השונים מעל למכסתם היתה כ-34 מיליון ליטרים. הצריכה השנתית הכוללת הגיעה לכ-447.5 מיליון ליטר חלב, והפיגור בייצור לעומת הצריכה היה כ-26.5 מיליון ליטר אף לאחר ייצור של 34 מיליון ליטר מעל למכסות שחולקו.

במוסדות השונים נערכות תחזיות שונות, להערכת הצריכה והייצור בשנה השוטפת 72/73. מבלי להיכנס לפרטי החישובים (בהם יעסקו בוודאי הכלכלנים במוסדות השונים) אנו מעריכים שהחלב הנדרש בשוק לא ייווצר בארץ. התנאים הקיימים בענף אינם כאלה, שיש בהם משום עידוד להרחבת הייצור, אלא להיפך. בשנה שעברה נמצאו עוד משקים רבים, שניסו והצליחו ליצור כ-34 מיליון ליטר מעל למכסתם מתוך שיקול, שייצור זה ייחשב להם בעתיד כמכסת קבע. ייצור זה נעשה במקרים לא מועטים ללא כל חישוב כלכלי, וע"י דחיסת פרות לעדר ככל שאפשר היה. משקים אלה הגיעו כנראה למיצוי כל האפשרויות. כל הגדלה נוספת דורשת עתה השקעות כבדות בענף, אשר רווחיות אינה גבוהה בהשוואה לענפים חקלאיים אחרים. ובוודאי נופלת בהרבה מהרווחיות בענפי תעשייה. במשק הקיבוצי, המתחרים ברפת בהצלחה, מבחינה התמורה לעבודה ולהון המושקע. זאת — באשן לסקטור הקיבוצי. בסקטור המושבי, המשפחתי המצב גרוע יותר. גם לגבי סקטור זה, המייצר כ-50% מכמות החלב, צריכה היתה להיות מורגשת

לגמרי לא סימטרי כרצון, לא כל כך צמוד לגוף ומפורץ — יצוין בינוני או כמעט טוב ויירשם במשבצת מתחת למס' 42 — 7. הפטמות גדולות ואינן בנויות יפה, אבל ניתן להרכיב עליהן את המכונה, תקבלנה ציון מספיק, ובמשבצת מתחת למס' 43 יירשם הציון 6. החליבה קשה, הפרה נחלבת יותר זמן מהממוצע ומעכבת את החליבה כולה; קשה להוציא את הצליפים הראשונים ביד, תקבל רק ציון 5 (מספיק בקושי) או 4 (בלתי מספיק).

סיכום

ועדת הטיפוח הארצית החליטה לנסות ולבצע מבחן הגוף של בנות פרים נבחנים ע"י שיפוט עצמי של תכונות הגוף ע"י הרפתנים במשקיהם. השיפוט יצוין במספר נקודות או דירוג מ-4 — בלתי מספיק עד 9 — טוב מאוד.

רישום השיפוט יטריד אמנם נוספות את הכו"ק, אבל — נראה לנו — ההשקעה כדאית ורצויה, הן לבוקר עצמו (השיפוט נותן לו תמונה מהימנה על הפרות הנמצאות ברפת) והן לקידום מבחן הפרים הכללי. לכן נבקש וגם מקוים שהבוקרים יבצעו את השיפוט בשיקול דעת ואחריות, וימלאו את פרטי מבחן הגוף במשבצות המתאימות. בכרטיס המבכירה ובעזרת השיפוט שיירשם בו נרחיב את הידע על כושר התורשה של הפרים הנבחנים שלנו ונתקדם עוד צעד בטיפוח הבקר שלנו.

ראובן בר ענן, בנימין לב

האגף לבעלי חיים, שה"מ

כל תכונה היא מורשת אבות, האם והאב. הסיכום של טיב תכונה מסוימת מבנות רבות של אב אחד מראה על הכיוון שהפר משפיע, אם בכלל, על התכונות שנבחנו.

ביצוע הרישום

בתחתית השובל „טופס לרישום פרטי 4 ביקור" רות ראשונות של מבכירה" מופיע סעיף „מבחן גוף" ורשום — גא לא למלא. הטופס הוכן בזמנו לבחינת רק חלק מבנות הפרים ע"י שופטים מאומנים. כעת ה„לא" מיותר ואפשר למחקר ולקרוא — גא למלא. בטופסים החדשים שיודפסו יתוקן הדבר ויוסבר.

מבחן גוף

גא למלא —

4	3	2	1
44	43	42	41
למלא בכל משבצת גודל	מבנה	צורת	טיב
את ניקוד המבחן :	גוף	עטין	הפטמות החליבה

במשבצות — מתחת מס' 41 מלא מבחן גודל הגוף; מס' 42 מבנה עטין; מס' 43 — צורת הפטמות ומתחת מס' 44 — טיב החליבה. לדוגמה — מבכירה שההתרשמות מגודל הגוף יחסית לגילה, שהוא גדול מאוד בהשוואה לגודל של מבכירות אחרות, יהיה ציונה מבחינת גודל הגוף — טוב מאוד, והוא יירשם במשבצת מתחת למס' 41 — 9.

מבנה העטין — לא יפה, אבל גם אינו פסול

(המשך מעמ' 1)

ב. מימון להשקעות — ההשקעות הנדרשות ברפת כדי ליצור את כמויות החלב, שתהיינה דרוש שות בשנים הקרובות, מסתכמות בסכומים עצומים. השקעות אלה נדרשות כדי להגדיל, פיזית את גודל העדרים (מבנים, אינונטר חי, הון חוזר וכו') והן כדי ליצור תנאי עבודה נוחים יותר בענף הקושר את בעליו 365 ימים בשנה.

מימון אינו כמעט בנמצא כיום, ובלעדיו לא יושקעו הסכומים הנדרשים אילו גם היינו מקבלים

את המחיר, שנקבע כאמור בחישובי משרד החק"לאות (55.6 אגורות), עדיין אין בו כדי להוות תמריץ למימון ההשקעות הכבדות הנדרשות, ברבית בנק אית המקובלת כיום 17%—18%. ללא ספק ישנם עוד דברים נוספים אשר יכולים לתרום להעלאת הכדאיות: הדרכה ראויה, מחקר רב ותכליתי בש"טחים הנוגעים בענף (מבנים, ציוד, הזנה, ווטרינריה ועוד) יועילו גם הם לשיפור, אך ללא שני התנאים הבסיסיים של מחיר עידוד ומימון מתאים לא יועילו אלה ולא יוסיפו.

אורי יטבת